

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM
LUDOVIKA

*Természeti Katasztrófák Csökkentésének Világnapja
Nemzetközi Tudományos Konferencia*

Budapest, 2021. október 20.

A különleges jogrend és a veszélyhelyzet intézménye Magyarországon – aktuális kérdések és a 2023-tól hatályba lépő szabályozás

**dr. László Viktória t. szds.
NKE RTK KVI KMT**

Bemutakozás

Tanulmányok:

- 1998-2003:** állam- és jogtudományi doktori képesítés - DE ÁJK
- 2003-2006:** európa-jogi szakjogász szakirányú szakképzettség - DE ÁJK
- 2010-2011:** jogi szakvizsga
- 2017:** NKE Hadtudományi Doktori Iskola

Oktatás, tudományos élet:

- 2017-2020:** NKE HHK HJIT tanársegéd
- 2020:** NKE RTK KVI KMT tanársegéd

Elérhetőség: laszlo.viktoria@uni-nke.hu

Előadás felépítése

Bevezetés

Különleges jogrend alaprendeltetése, jellemzői

Hatályos szabályozás az Alaptörvényben

Koronavírus-járvány: 2020. március

Nehézségek a szabályozás ellentmondásai miatt

Alaptörvény IX. módosítása

2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról

Különleges jogrend - bevezetés

- **jelentős múlt** (XIX. század vége)
- **1989.** *rendkívüli állapot, szükségállapot, veszélyhelyzet*
alapvető szabályai
- **1994.** *váratlan fegyveres támadás*
- **2004.** *megelőző védelmi helyzet*
- **2016.** *terrorveszélyhelyzet*

Alaprendeltetése, jellemzői

- **rendkívüli helyzetek**: alapvető értékek veszélyben vagy sérülnek → gyors, hatékony fellépés → különleges jogrend eszközei
↓
- alkotmányos kötöttségektől való **eltérés DE**
 - ❖ a **szükségesség, arányosság** követelménye
 - ❖ csak **átmeneti** és **részleges** lehet
- **ország egész területén**, annak **egy részén** is bevezethető
- **keretei előre meghatározottak**
- a **normál** idejű szabályozás **elégtelen** volta
- **célhoz kötötte**
- **garanciák** a hatalmi visszaélésekkel szemben

Alaprendeltetése, jellemzői

- **alapvető jogok gyakorlása felfüggeszhető**, Alaptörvényben meghatározott mértéken túl **korlátozható** (kivéve: abszolút jogok)
- **rendeleti kormányzás:**
 - ❖ egyes törvények alkalmazása felfüggeszhető
 - ❖ törvényi rendelkezésektől eltérés
 - ❖ egyéb rendkívüli intézkedések
- **Alaptörvény alkalmazása nem függeszhető fel**
- **AB működése nem korlátozható**

Hatályos szabályozás az Alaptörvényben

Alaptörvény 6 esetkör:

- 1) rendkívüli állapot
- 2) szükségállapot
- 3) megelőző védelmi helyzet
- 4) terrorveszélyhelyzet
- 5) váratlan külső támadás
- 6) veszélyhelyzet

Jellemzői

alkotmányos szintű szabályozás

- **túlszabályozottság, bonyolultság**
- egy-egy, az ország biztonságát érintő tényező megjelenése: egy-egy újabb esetkör
- **statikus, zárt szabályozás** ↔ dinamikusan változó biztonsági környezet
- **veszélyhelyzetre vonatkozó: alapvető hiányosságok** (Ogy. akadályoztatásának esete, speciális alkotmányos garanciák hiánya)
- **részletszabályok** a 2020 tavaszáig: kizárólag Kat.
ágazati törvény → fogalomrendszere, szellemisége alapvetően **ágazati** (veszélyhelyzetben elrendelhető rendkívüli intézkedések egy része is)

Koronavírus-járvány: 2020. március

- **új helyzet**, élet minden területén hatások
↓
- **összkormányzati szintű fellépés**
- különleges jogrend, szabályozás fókuszban
- **veszélyhelyzet kihirdetése**
az ország egészére (példa nélküli)
- **nehézségek**
a szabályozás ellentmondásai
hiányosságai miatt

Koronavírus-járvány: 2020. március

1) veszélyhelyzet kihirdetésének problematikája

- **Alaptörvény:** zárt szabályozás
élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető **elemi csapás** vagy **ipari szerencsétlenség** esetén, ezek következményeinek az elhárítása érdekében
- **Kat.:** Alaptörvényre hivatkozással, annak kiegészítéseként elemi csapások és ipari szerencsétlenségek mellett mintegy **3. kategóriaként** az **egyéb eredetű veszélyek** csoportja azon belül példálózó jelleggel **a tömeges megbetegedést okozó humánjárvány**

Nehézségek a szabályozás ellentmondásai miatt

2) időbeli hatály kérdése

- rendeletek időbeli hatálya **15 nap** → **Országgyűlés felhatalmazása alapján hosszabbítható meg**
- járványkezelés elhúzódhat, számos rendelet
- **aránytalan, felesleges teher** a Kormánynak, Országgyűlésnek

3) kormányzati koordináció

- hatályos szabályozás: Kormány javaslattevő, véleményező tanácsadó szerve a **KKB**
 - ❖ részletes szabályozás: feladataira, munkaszerveire, összetételére, működésére **DE**
 - ❖ katasztrófavédelemmel, katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatok

Alaptörvény IX. módosítása

- járványkezelés során megtapasztalt nehézségek → átfogó, **rendszerszintű** korszerűsítés, **megújítás** szükségessége
- kihirdetés: 2020. december 22.
- hatály: **2023. július 01.**
- 11. cikk: különleges jogrendre vonatkozó **alkotmányos reform**
- korábbi 6 helyett **3 esetkör** (hadiállapot, szükségállapot, veszélyhelyzet)
- **rugalmasabb, átláthatóbb szabályozás** korszerűbb, változó
- **többletgaranciák beépítése** → biztonsági környezethez
- **fokozatosság elvének érvényesítése** jobban alkalmazkodó

Alkotmányos reform

- **továbbra is**

- ❖ rendeleti kormányzás
- ❖ meglévő alkotmányos garanciák megtartása

- **változás**

- ❖ **mindhárom esetkör** esetén a kivételes hatalom jogosultja a **Kormány**
- ❖ **további garanciák egységesen** megerősítve az Országgyűlés, köztársasági elnök kontrollszerepét
- ❖ **Országgyűlés akadályoztatásának** esete: mindhárom esetkörben köztársasági elnök jogosult az országgyűlési jogkörök gyakorlására

Veszélyhelyzet

- továbbra is **Kormány** jogosult kihirdetni **DE**
- kihirdetésre okot adó körülmény: **az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető súlyos esemény** bekövetkezése, a következmények elhárítása

nyitott szabályozás, rugalmas alkalmazhatóság

- **30 napra** hirdethető ki (nem a rendeletek időbeli hatálya!!!)
- Országgyűlés felhatalmazása alapján **meghosszabbítható**

2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról

- hatályba lépés: 2023. július 01.
- cél: **összehangolt védelmi és biztonsági rendszer kialakítása**
 - ❖ **összkormányzati koordináció** (az eddigi ágazati működés mellett, azt kiegészítve)
 - ❖ **hatékony együttműködés** (ágazati elhatárolást felváltó) **kereteinek** megteremtése
 - ❖ **kiemeltté téve:**
 - a **társadalom felkészültségének és biztonság tudatosságának erősítését**
 - a **normál jogrendi válságkezelés és a különleges jogrendi szabályozás hatékonyabbá tételét**

2021. évi XCIII. törvény

ágazatokon átívelő

- **egységes fogalomrendszer**
- minden védelem és biztonság szavatolásában **érintett terület kereteinek megadása**
(védelmi és biztonsági tevékenységek irányítása, v. és b. igazgatás, v. és b. célú ellenőrzések, gyakorlatok/ tervezés, nemzetgazdaság v. és b. célú felkészítése, mozgósítása, tartalékolása, kötelezettségek rendszere stb.)
- **polgári védelmi, gazdasági és anyagi szolgáltatás kötelezettség** szabályozása, megszüntetve a korábbi párhuzamos szabályozást

2021. évi XCIII. törvény

- **új intézmények, szervek**

- ❖ v. és b. igazgatás rendszere: **központi szerv** a koordináció érdekében

- ❖ **Nemzeti Védelmi és Biztonsági Fórum**

nem állami szereplőkkel való együttműködés fontossága

2021. évi XCIII. törvény

összehangolt védelmi tevékenység

- megfelelő háttér ha ágazatokon átívelő fellépés szükséges
- Kormány rendelheti el
- **bevezethető intézkedések**
 - ❖ ország ***meghatározott területén***
 - ❖ ***meghatározott időre***, max. 3 hónapra vezetheti be (meghosszabbítható 3 hónappal)
 - ❖ ***tájékoztatási kötelezettség***

2021. évi XCIII. törvény

Különleges jogrend

1) kihirdetést közvetlenül megelőző intézkedések köre
(Kormány)

2) különleges jogrend idején és hadiállapot, szükségállapot kihirdetésének kezdeményezését követően:

rendkívüli intézkedések

- szabályozási tárgykör meghatározása - nyitott
- garanciák (szükségesség, arányosság, célhoz kötöttség)
- lakosságtájékoztatás

Hivatkozások

Farkas Ádám: A jogállamon túl, a jogállam megmentéséért: Avagy gondolatok a különleges jogrend természetéről, jelentőségéről és helyéről a modern jogállamban, *Iustum Aequum Salutare*,(2017/13/4) 17-29.

Kukorelli István: Alkotmánytan, Osiris Kiadó, Budapest, 1998.

Mógor Judit -Horváth László: Alkotmányos korlátok (garanciák) a minősített időszakokról szóló szabályozásban. Forrás: http://archiv.unike.hu/downloads/bsz/bszemle2009/3/03_mogorjudit.pdf (2018.03.17.)

Petrétei József: A minősített időszakokra vonatkozó alkotmányi (törvényi) szabályozás sajátosságai, in: Ádám Antal, Cseresnyés Ferenc, Kajtár István (szerk.), *Tanulmányok az 1956. évi forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára*, Pécs, 2006, 307-319.

Jakab András -Till Szabolcs: A különleges jogrend, in: Trócsányi László, Schanda Balázs (szerk.), *Bevezetés az alkotmányjogba: Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos intézményei*, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2016, 485-513.

Hivatkozások

Kiss Barnabás: Az alapjogok korlátozhatósága különleges jogrendben, különös tekintettel a (büntető-) igazságszolgáltatásra vonatkozó rendkívüli intézkedésekre, in: Homoki-Nagy Mária, Karsai Krisztina, Fantoly Zsanett, Juhász Zsuzsanna, Szomora Zsolt, Gál Andor(szerk.), Ünnepi kötet Dr. Nagy Ferenc egyetemi tanár 70. születésnapjára, Szeged, 2018, 555-565.

AMBRUSZ József: A természeti csapásokat követő helyreállítás rendészeti aspektusai. In: Gaál, Gyula; Hautzinger, Zoltán (szerk.) Modernkori veszélyek rendészeti aspektusai. Pécs, Magyarország : Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport (2015) 380 p. pp. 97-103.

Jakab András: Az új Alaptörvény keletkezése és gyakorlati következményei, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2011.

MUHORAY Árpád: A veszélyhelyzetek kihirdetését igénylő helyzetek és azok korszerű megoldása a gyakorlatban. In: Hornyacsek Júlia (szerk.): *A védelmi igazgatás működésének gyakorlati tapasztalatai napjaink kihívásainak tükrében.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019. 61-85. o.

MUHORAY Árpád: A katasztrófavédelmi igazgatás rendszere, helye, szerepe a védelmi igazgatási feladatok ellátása során. In: Hornyacsek Júlia (szerk.): *A védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései.* Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019. 111-132. o

Hivatkozások

FARKAS Ádám: Gondolatok a koronavírus-járvány és a védelmi, biztonsági szabályozás kölcsönhatásairól. In: *Belügyi Szemle*, 68. évfolyam: 5. szám, 9-22. o. (2020).

LÁSZLÓ Viktória: Az Alaptörvény hatályba lépését követő és közvetlenül azt megelőző időszak különleges jogrend hazai szabályozásának összehasonlító elemzése. In: *Hadtudományi Szemle*, XI. évfolyam: 4. szám, 366-385. o. (2018).

Magyarország Alaptörvényének kilencedik módosítása. Magyar Közlöny 2020. évi 285. szám. 10128 - 10131.

Az Alaptörvényhez és annak módosításaihoz tartozó indokolások. Indokolások Tára 2020. évi 161. szám. 1894 -1900.

Végső előterjesztői indokolás a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2021. évi XCIII. törvényhez. Indokolások Tára 2021. évi 83. szám. 1208- 1222.

AMBRUSZ József-VASS Gyula:Katasztrófavédelem a hadtudomány és a rendészettudomány határán. In:Gaál Gy-Hautzinger Z: A hadtudománytól a rendészettudományig.- Társadalmi kihívások a nemzeti összetartozás évében. Pécs. Magyar Hadtudományi Társaság Határőr Szakosztály Pécsi Szakcsoport. 2020. 41-50.o

Hivatkozások

Magyarország Alaptörvénye

2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról

2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről

2021. évi XCIII. törvény a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet veszélyhelyzet kihirdetéséről

1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

1012/2020. (I. 31.) Korm. határozat a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs felállításáról

**NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM**

LUDOVIKA

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

uni-nke.hu